

THE MAIN CRITERIA OF EDUCATION IS THE PURPOSE OF EDUCATION

Mukhayyo Gulomovna QUTLIYEVA¹
ESP Teacher of the Department of
Foreign Languages in Natural Sciences
Bukhara State University

Abstract

This article describes the purpose of the education system, the pace and level of development of the society, the needs and opportunities of the society, and the prospects for development.

Key words: Educational system, spiritual growth, moral purification, rate of development of society, cultural enrichment, demands of society .

TA'LIMNING BOSH MEZONI BU TA'LIM MAQSADIDIR

Muhayyo G'ulomovna QUTLIYEVA¹
Buxoro davlat universiteti
Tabiiy yo'nalishlarda chet
tili kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim tizimi maqsadi, jamiyatning rivojlanish sur'ati, darajasi, jamiyatning talablari va imkoniyatlari hamda rivojlanish istiqbollari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Ta'lim tizimi, ma'naviy ruhiy yuksalish, axloqiy poklanish, jamiyatning rivojlanish sur'ati, madaniy boyish, jamiyatning talablari.

Ta'lim maqsadi jamiyatning rivojlanish sur'ati va darajasi, jamiyatning talablari va imkoniyatlari hamda pedagogika fani va amaliyotining rivojlanganligi va imkoniyatlari darajasiga bog'liq. Ta'lim maqsadi o'qituvchi va o'quvchilar faoliyati asosida, shuningdek, ta'lim vositalari yordamida natijalanadi, ushbu jarayonda aniq maqsadga yo'naltirilgan mexanizm ishga tushadi.

Ta'lim maqsadi (o'qish, bilim olish maqsadi) – ta'limning aniq yo'nalishini belgilab beruvchi yetakchi g'oya hisoblanib, u boshlang'ich ta'limning bosh mezoni sanaladi. Ta'lim umumiy o'rta ta'limning dastlabki bosqichi davlatimizda 1-4-sinflarni qamrab oladi. Unda ta'lim berish, ularni aqliy, ma'naviy, jismoniy kamol toptirishning dastlabki bosqichi sanaladi, ta'lim Davlat ta'lim standartida belgilangan maqsad orqali amalga oshiriladi.

Davlat ta'lim standartining maqsadiga e'tiborni qaratadigan bo'lsak, umumiy o'rta ta'lim tizimini mamlakatda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar, rivojlangan xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari hamda ilm-fan va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan holda tashkil etish, ma'naviy barkamol va intellektual rivojlangan shaxsni tarbiyalashdan iborat.

Ta'lim Davlat ta'lim standarti - ta'lim mazmuni va ushbu o'quv predmeti bo'yicha o'quvchilar egallaydigan bilim, ko'nikma, malakalarga qo'yilgan talablarni davlat tomonidan tasdiqlangan etaloni, modeli hisoblanadi. Ta'lim jarayonida belgilanadigan ta'lim maqsadi umumiy o'rta ta'limning DTSda keltirilgan umumiy o'rta ta'lim mazmuni va sifatiga qo'yiladigan talablarni amalga oshiradi:

- Umumiy o'rta ta'lim mazmuni va sifatiga qo'yiladigan talablarni belgilash;
- milliy, umuminsoniy va ma'naviy qadriyatlar asosida o'quvchilarni tarbiyalashning samarali shakllari va usullarini joriy etish;

- o'quv-tarbiya jarayoniga pedagogic va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, umumiy o'rta ta'lim muassasalarining o'quvchilari va bitiruvchilarining malakasiga qo'yiladigan talablarni belgilash;
- kadrlarni maqsadli va sifatli tayyorlash uchun ta'lim, fan va ishlab chiqarishning samarali integratsiyasini ta'minlash;
- ta'lim va uning pirovard natijalari, o'quvchilarning malaka talablarini egallaganlik darajasini tizimli baholash tartibini, shuningdek, ta'lim-tarbiya faoliyati sifatini nazorat qilishning huquqiy asoslarini takomillashtirish;
- davlat ta'lim standartlari talablarining ta'lim sifati va kadrlar tayyorlashga qo'yiladigan xalqaro talablarga muvofiqligini ta'minlash.

Ta'lim maqsadini o'rganish birinchi navbatda "ta'lim"ning mazmuni bilan yaqindan tanishish lozimligini anglatadi. Ta'lim – bilim berish, malaka va ko'nikmalar hosil qilish jarayoni, kishini hayotga va mehnatga tayyorlashning asosiy vositasi. Talim jarayonida ma'lumot olinadi va tarbiya amalga oshiriladi.

Talim tor ma'noda o'qitish tushunchasini anglatadi. Lekin u faqat turli tipdagi o'quv yurtlarida o'qitish jarayonini emas, oila, ishlab chiqarish, va boshqa sohalarda ma'lumot berish jarayonini ham bildiradi.

Ta'limning mazmuni va mohiyati jamiyatning moddiy va madaniy taraqqiyoti darajasi bilan belgilanadi. Ijtimoiy munosabatlar, umumiy ma'lumotga bo'lgan ehtiyoj, kishilarning kasbiy tayyorgarligiga, ta'lim haqidagi pedagogic g'oyalarga qarab kishilik jamiyati taraqqiyotining turli bosqichlarida ta'limning mohiyati, metodi, tashkiliy shakllari o'zgarib borgan.

Maqsad esa – muayyan natijaga erishish yo'l va usullarini belgilovchi omildir. Ta'limning maqsadi obyektiv hayot talablariga muvofiq holda o'zgarib borgani kabi, ta'limning xarakteri, yo'nalishi ham uning maqsadiga muvofiq o'zgarib boradi.

Ta'limning maqsadi boshlang'ich ta'lim o'quvchilarning bilish qobiliyatini o'stiruvchi asosiy omildir. O'quvchilar qobiliyatini o'stirishga qaratilgan tizimlar muayyan didaktik qoidalar tarzida namoyon bo'ladi. Didaktik tamoyillarda ta'limning mazmuni va jarayonlariga qo'yilgan talablar belgilanadi. Talimning maqsadi va vazifalari ijtimoiy tuzum, shuningdek, muayyan o'quv yurtlari funksiyasiga muvofiq tarixan o'zgarib boradi.

Ta'lim mazmuni uning maqsadiga muvofiq, ijtimoiy shart-sharoit, fan va texnika, san'at holati va shu kabilarni hisobga olgan holda belgilanadi. Ta'lim jarayonida ta'lim maqsadi quyidagi vazifalarni amalga oshirishi lozim:

- Ta'lim jarayonida qo'yiladigan talablarning avvaldan fikran boyihalashtirish;
- ijtimoiy zarurat, ijtimoiy talab, ijtimoiy buyurtma hamda didaktik masalani aniq belgilash;
- ta'limning umumiy va xususiy maqsadini amalga oshirishda ta'lim shakl, metod va

vositalarini to'g'ri tanlash;

- ta'limning tur va bosqichlarida maqsad va uzviyligini ta'minlash.

Ta'lim maqsadi ta'limiy, tarbiyaviy hamda rivojlantiruvchi vazifalarni amalga oshiradi. Ta'limda belgilangan ta'lim maqsadi har bir pedagogic texnologiyani yaratishga asos bo'lib hisoblanadi. Maqsadning zamonaviy ta'lim va tarbiya muammolarini yuqori samaradorlik bilan hal qilishga qaratilgan bo'lishi zarur asos hisoblanadi. Biror pedagogic texnologiyani yaratish uchun eng zarur shart shunday dolzarb maqsadni aniqlay olishdan iborat. Bunday maqsad zarur tadqiqotlar, ijodiy izlanishlar olib borish, o'zining va boshqa mutaxassislarning ish tajribalarini chuqur tahlil qilish orqali aniqlanadi.

Raqobatbardoshlik har bir boshlang'ich ta'limda pedagogic texnologiyaning maqsadga muvofiqligini taraqqiyot nuqtayi nazaridan aytganda, o'z vazifalarini ijtimoiy ehtiyojlariga muvofiq bajarayotganligi darajasini belgilaydi. Bunday maqsadlarning yuqori raqobatbardoshlikni ta'minlashga yo'naltirilishi hozirgi talablardan kelib chiqadi.

Raqobatbardoshlik boshlang'ich ta'limda pedagogic texnologiyaning barcha tarkibiy qismlari uchun eng zarur shart bo'lib, bunda yakuniy natijani bevosita tayyorlovchilar bo'lgan o'qituvchi va o'quvchining raqobatbardoshligiga erishish asosiy ko'rsatkich hisoblanadi. Bu unga bo'lgan talab yuqori bo'lishini ta'minlash uchun muntazam takomillashtirib boorish zaruriyatini keltirib chiqaradi.

Xulosa qilib aytganda, ta'limning ta'lim maqsadi ilmiylik, tushunarliklik, ko'rgazmalilik, insonparvarlik, tizimlilik kabi tamoyillarga tayangan holda o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talablarni amalga oshirishga xizmat qiladi. Aniq qo'yilgan maqsad kelajak poydevoridir.

References

1. Pedagogika. M.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida (Darslik). – T., 2010.
2. Irigimov X.I., Abdullayeva Sh.A. Pedagogika nazariyasi (o'quv qo'llanma). - T., 2008.
3. Хасанбоев Ж, Тўракулов Х., Хайдаров М., Хасанбоева О. Педагогика фанидан изоҳли луғат. – Т., 2008.
4. Kodirov D. H. SPIRITUAL-MENTAL RESEARCHES OF ABU HAMID GHAZALI // European Journal of Research Development and Sustainability (EJRDS) – Vol. 2 No. 2, February 2021, -p. 73-74.

5. Qodirov D.H. THE PERIOD IN WHICH GHAZALI LIVED: THE SOCIO-POLITICAL SITUATION AND THE SPIRITUAL ENVIRONMENT//International Journal on Integrated Education. – 2020. – T. 3. – №. 9. – C. 108-111.
6. Qodirov D.H. GHAZALI AND DESCARTES: MODERN PHILOSOPHICAL DEVELOPMENT OF THINKING//Scientific Bulletin of Namangan State University, 2020. - №. 10., p. 256-260.
7. Kadirov D.H “AL-MAVAHIB US-SARMADIA” AND THE SOURCES GIVEN IN IT CONCERNING THE NAKSHBANDI TARIKAH// The Light of Islam: Vol. 2020 : Iss. 1 , Article 3., p.18-26.
8. U.K. Mavlonova, S.K. Karimova. THE PROBLEM OF TEACHING ENGLISH IN MIXED ABILITY CLASSES. Dostijeniya nauki i obrazovaniya. 5 (59), 2020.
9. U.K. Mavlonova, Z.Z. Abulova, D.K. Kodirov. ROLE PLAY AS A METHOD OF DEVELOPING SPEAKING SKILL. Scientific reports of Bukhara State University 3 (1), 2020, p. 253-260.
10. Sharipova D.Sh , Mavlonova U.Kh., Ibatova N.I. BEHAVIORAL LANGUAGE ETIQUETTE IN UZBEK PROVERBS AND SAYINGS // ВЕСТНИК НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ № 11(89). Часть 3. 2020. P: 51-53
11. Mavlonova U Kh, RA Akhmedova. ANALYSIS OF SITUATIONAL IRONY IN EXAMPLES FROM GENERAL CASES. ЖУРНАЛ «ACADEMY» © ИЗДАТЕЛЬСТВО «ПРОБЛЕМЫ НАУКИ». Том 62, номер 11, ст. 24-26.
12. U.K. Mavlonova, R.A. Achilova. THE PROBLEM OF TRANSLATION OF REALIA (AMERICANISMS). Dostijeniya nauki i obrazovaniya, 5/59, 2020.
13. Mavlyanova Ugiloy Khamdamovna. Irony in Fitrat’s Dramas. International Engineering Journal For Research & Development 5 (CONGRESS), 3-3, 2020/11/23
14. Mavlonova Ugiloy Khamdamovna, Makhmurova Mavjuda Khalimovna. ANALYSIS OF SITUATIONAL IRONY IN LITERATURE. ЖУРНАЛ «ACADEMY» © ИЗДАТЕЛЬСТВО «ПРОБЛЕМЫ НАУКИ». Том 62, номер 11, ст. 26-27.
15. Mavlonova Ugiloy Khamdamovna. Similarities and Differences between types of Comic // International Journal on Integrated Education. September 2020, Volume 3, Issue IX. <https://doi.org/10.31149/ijie.v3i9.596>